

Otwarcie kolei warszawsko-kaliskiej

data wydarzenia: 18 listopada 2022

(uroczystość 120. rocznicy)

W listopadzie 1902 r. do użytku została oddana linia kolejowa łącząca Warszawę z Kaliszem - miastem położonym na pograniczu zaborów rosyjskiego i pruskiego. Moment, w którym pierwszy pociąg wyruszył w trasę bez wątpienia stanowił zwieńczenie wielu lat starań i zabiegów. Kolej nie tylko skróciła czas podróżowania, ale przede wszystkim znacząco ułatwiła transport towarów między dawnym Królestwem Polskim a Cesarstwem Rosyjskim. Realizatorem całości przedsięwzięcia było Towarzystwo Akcyjne Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. Na trasie podzielonej na cztery odcinki: Warszawa - Łowicz, Łowicz - Łódź, Łódź - Zduńska Wola, Zduńska Wola - Kalisz, uruchomiono sześć pociągów: dwa towarowo-osobowe (Warszawa - Kalisz, Kalisz - Warszawa) oraz cztery towarowe (Warszawa - Łódź, Łódź - Warszawa, Łódź - Kalisz, Kalisz - Łódź).

Pierwszy pociąg osobowo-towarowy wyruszył z Kalisza w sobotę 15 listopada 1902 r. o godz. 8.00 rano. Dokładnie o tej samej godzinie z Warszawy wyruszył w kierunku naszego miasta drugi skład. Chętnych do tej historycznej podróży na obu stacjach nie brakowało. W Kaliszu do czterech wagonów osobowych typu pulmanowskiego (jednego mieszanego I i II klasy, jednego II klasy i dwóch III klasy) wsiadło ok. 80 podróżnych, wśród których byli m.in. wicegubernator Piotr Stremouchow, inżynierowie Golc i Panin oraz redaktor „Gazety Kaliskiej” Józef Radwan. Tak ten moment opisał dziennikarz „Kuriera Porannego”:

„Tłumy zebrane na dworcu powitały z zapalem od tak dawna oczekiwaną nowość. Nowe wagony i parowóz ogólnie się podobały. Przed odejściem pociągu przybył na dworzec gubernator Daragan. W chwili odejścia pociągu orkiestra zagrała marsza. Publiczność żegnała podróżnych okrzykami”.

Zgodnie z rozkładem jazdy składy miały minąć się o godz. 13.00 w Zgierzu. Z kolei w Łodzi przewidziano piętnastominutowy postój dla, jak to określono, „komfortu podróżujących”. Przyjazd na stacje końcowe zaplanowano na godz. 18.00. W początkowym okresie ustalono, iż pociągi będą poruszały się z prędkością 30 wiorst na godzinę, co oznaczało, że podróż z Kalisza do Warszawy miała trwać 10 godzin.

Wieczorem z niewielkim opóźnieniem na stacji w Kaliszu pojawił się skład wiozący podróżnych z Warszawy. Opóźnienie spowodowane było awarią, do jakiej doszło w okolicach Sieradza. Ponieważ w jednym z wagonów przegrzała się oś podróżujących nim pechowców ściśnięto w pozostałych, wskutek czego połowa pasażerów ostatni odcinek trasy pokonała na stojąco. Podobnie jak rano czekały na nich tłumy wiwatujących kaliszan oraz orkiestra grająca marsza. Pociągiem przyjechali m.in. dziennikarze „Gazety Warszawskiej”, „Kuriera Porannego”, „Wieku”, „Gazety Polskiej” oraz „Kuriera Polskiego”.

Zainteresowanie nowym środkiem lokomocji było tak duże, iż w pierwszym miesiącu, jak informowała „Gazeta Kaliska”, brakowało miejsc dla wszystkich chętnych, a godzina przyjazdu pociągu ściągała w rejon stacji rzesze gapiów, dla których była to nie lada atrakcja.

Ceny biletów na trasie Kalisz - Warszawa ustalono w wysokości: dla klasy I 7 rubli 45 kopiejek, dla klasy II 4 rb. 47 k., dla klasy III 2 rb. 98 k. Dzieci do lat pięciu podróżowały za darmo, a od 5 do 10 za ¼ ceny.

Zgodnie z regulaminem przewóz pasażerów miał odbywać się w wagonach I, II i III klasy, a bagaży i towarów w krytych wagonach towarowych. Bilet upoważniał do zajęcia jednego miejsca siedzącego. Kolej nie zapewniała oddzielnych wagonów dla dam oraz osób niepalących. Bagaż podręczny nie mógł być większy niż jeden pud pakunków, które musiały mieć taką formę, by mogły zostać umieszczone na specjalnie do tego przeznaczonych półkach. Przewóz materiałów wybuchowych, broni, zwierząt oraz przedmiotów wydzielających nieprzyjemną woń był surowo zabronionym.

Jednym z pierwszych problemów, przed którym stanął Kalisz tuż po uruchomieniu kolei, był brak komunikacji kołowej między

Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Kaliszu

stacją a miastem. Kilkanaście dorożek pełniących dyżury nie było w stanie obsłużyć wszystkich przyjezdnych. W tej sytuacji hotele Wiedeński i Berliński nosiły się z zamiarem uruchomienia specjalnych omnibusów hotelowych.

W zbiorach specjalnych Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka znajduje się unikatowy druk muzyczny „Marsz na powitanie kolei kaliskiej” op. 1. Jest to wyciąg fortepianowy przygotowany przez E. Sachsównę, a wydany na zlecenie Księgarni Bronisława Szczepankiewicza w Kaliszu przez specjalizującą się w drukowaniu partytur warszawską Litografię i Sztycharnię Nut J. Mękarskiego.

W piątkowe popołudnie tak świętowaliśmy 120 lat kolei warszawsko-kaliskiej. Zdumionym pasażerom, czekającym na pociąg, zafundowaliśmy prawdziwy powrót do przeszłości! Znaleźliśmy się tam nie bez powodu (nie tylko dlatego, że mamy odpowiednie stroje). Gdy bowiem 15 listopada 1902, z naszego miasta wyruszył w kierunku Warszawy pierwszy pociąg, akompaniowała mu orkiestra strażacka grająca „Marsz na przywitanie kolei kaliskiej”. Unikutowy druk zawierający wyciąg fortepianowy tego utworu Miejska Biblioteka Publiczna przechowuje w swoich zbiorach specjalnych.

Kalisz
Dopisz swoją historię

Prezydent Miasta Kalisza

Kalisz, 28 listopada 2022 roku

Pan
Robert Kuciński
Dyrektor
Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka
w Kaliszu

Szanowny Panie Dyrektorze,

sympatia i uznanie, jakim kaliszanie darzą Miejską Bibliotekę Publiczną im. Adama Asnyka są w pełni uzasadnione zważywszy na zaangażowanie Kierownictwa i Pracowników w popularyzację literatury oraz wartości kulturalnych i kulturowych w naszym mieście.

Z szacunkiem i sympatią odnoszę się do bogactwa działań Państwa mających na celu utrzymanie kontaktu z mieszkańcami i pozyskanie nowych odbiorców oferty. Wyrażam również wdzięczność za niezawodny udział Bibliotekarzy w projektach inicjowanych i realizowanych przez Miasto Kalisz.

Dziękuję Państwu za włączenie się w organizację obchodów upamiętniających 120. rocznicę uruchomienia kolei warszawsko-kaliskiej. Wygłaszane z tej okazji referaty, tematyczne wystawy przekonująco ukazały historyczną wagę tego wydarzenia. Zainicjowanie połączenia pomiędzy naszym miastem a Warszawą, nie tylko dało impuls do dynamicznego rozwoju Kalisza, ale i szerzej otworzyło nas na świat.

Doceniam wartość wkładu Miejskiej Biblioteki Publicznej w oddanie klimatu sprzed ponad wieku. Stylizowane stroje, w które ubrali się Bibliotekarze, wypełniając dworcową przestrzeń scenkami rodzajowymi, pomogły stworzyć niepowtarzalną atmosferę obchodów. Dzięki Wam, z pewnością wielu uczestników uroczystości, mogło poczuć ekscytację i dreszcz emocji, towarzyszące oczekiwaniu na pierwszy pociąg, który wioził pasażerów w „wielki świat”.

Dziękuję również za udostępnienie Filharmonii Kaliskiej materiału nutowego „Marsza na otwarcie kolei warszawsko-kaliskiej” E. Sachsówny, z bogatego zasobu dokumentów historycznych, który Państwo z dbałością przechowujecie i w miarę możliwości pomnażacie o kolejne „Kalisiana”.

Życzę Panu Dyrektorowi oraz podległym pracownikom wielu dalszych sukcesów w pracy zawodowej i szczęścia w osobistym życiu. Niech waszej pracy nieodmiennie towarzyszy sympatia i szacunek społeczny.

Z szanującą szanującą

**PREZYDENT
MIASTA KALISZA**

Krzysztof Kinastowski

Urząd Miasta Kalisza
Główny Rynek 20
62-800 Kalisz

T: +48 62 765 43 02
Fax: +48 62 764 20 32
e-mail: prezydent@um.kalisz.pl
www.kalisz.pl